

paa samme Maade i Preussen op til Oberverwaltungsgerichts Retspleje. Men saadanne Indretninger kende vi slet ikke til her i Landet. Her have vi en ganske hemmelig Fremgangsmaade med Skrivelser, der veksles imellem Øvrighedens forskellige Trin, og kun med den lille Smule Garanti, der findes i Bestemmelserne i Loven af 23de Februar 1866, om Adgang til at se Øvrighedens Erklæringer, der udfærdiges i den paagældende Sag. Altsaa, vi ere ringere stillede, end de ere andre Steder, naar man gør det til en ren Administrations-sag.

Langt større Betænkelighed har jeg imidlertid over for den højtærede Justitsministers Ønske om, at Censor skulde kunne forbyde saadanne Stykker, som det vilde være ubehageligt, som det kunde gøre Fortrød at faa frem, selv om der ikke var noget lovstridigt i dem. Jeg tror, at den højtærede Minister vil erkende, at just paa dette Punkt har Censuren gjort sig skyldig i sine allerstørste Forsyndelser og allermost gjort sig latterlig og været allermost unyttig. Ja, det er jo ganske rigtigt, at en Teaterforestilling kan virke opildnende, inciterende paa en Befolkning, men ganske vist kun naar der er Sprængstof til Stede i Forvejen. Jeg tror, det er rigtigt — man kan jo ikke være vis derpaa, for Historien er jo ikke mere saa paalidelig som i gamle Dage — men det synes dog at være rigtigt, at Revolutionen i Brüssel i 1830 fremkaldtes ved Opførelsen af „Den Stumme i Portici“, men havde Elementerne ikke været til Stede i Forvejen, tror jeg ikke, den var kommen. Jeg tror, den ærede Minister vil erindre, at trods det, denne Revolution var fremkaldt af „Den Stumme i Portici“, havde Frederik den Sjette ikke Betænkelighed ved at lade Stykket fremkomme herhjemme, og det viste sig jo ogsaa, at det lovlidige, kongetro danske Folk tog mod Stykket med det største Jævnmod og nøjedes med at takke Kongen for Indrømmelsen af Provinsialstænderforfatningen. Overhovedet tror jeg, at det er mange urimelige Ting, som Censuren ad den Vej kommer ind paa. Vi leve jo nu i et folkeretligt Samfund med mange underlige Stater, som man ikke i gamle Dage tænkte paa hørte med til det folkeretlige Samfund. Den ærede Minister vil f. Eks. erindre, at et fransk Stykke af en meget konservativ Forfatter, som fremstillede den muhamedanske Religionsstifter Mahomed i et mindre heldigt Lys, som et Sandhedsvidne af ikke absolut første Rang paa Ønske af Sultanen af Tyr-

kiet blev udelukket fra franske Scener. Vi staa jo i et lignende Forhold til Kina, Japan og andre Stater. Der er Stykker, der kunde tænkes at gøre lidt Løjer med religiøse Forestillinger eller Statsindretninger i disse Lande, Stykker, som man da kunde have Lyst til at faa forbudt. Hvis man tænker paa, hvorledes Forholdene ere i et klerikalt Land som Østerrig, hvor en Scene som den skønne Scene i Marie Stuart, Skriftemaalsscenen i Slutningen af Stykket, ikke har kunnet komme til Opførelse, hvor det næsten er umuligt at se en Munk paa Scenen, hvor ethvert Ord, der hentyder til Frihedsforestillinger eller til noget, som kunde virke stødende mod visse religiøse Forestillinger, ikke tillades fra Scenen, tror jeg, man vil se, hvor urimeligt Censuren virker der, og hvor lidt dens Værn betyder. Altsaa paa dette Omraade kan jeg ikke sige, at jeg er synderlig tilbøjelig til at imødekomme den ærede Justitsministers Ønsker, men jeg siger om dette som om det andet, vi kunne jo tales ved derom.

Jeg kommer saa til den anden Hovedgruppe af Bemærkninger, Spørgsmaalet om Nødvendigheden af at opretholde Privilegiesystemet. Maa jeg her først gøre den almindelige Bemærkning, at Privilegie og Privilegie ere to Ting, og at Teaterprivilegie i Danmark er noget ganske enestaaende, forskellig fra, hvad Privilegier ere i et hvilket som helst andet Land i Verden. Andetsteds er Indskrænkningen i Teaterdriften enten Indskrænkninger i en principiel almindelig Frinæring eller Koncessioner, begunstigede Næringsrettigheder til enkelte Borgere omtrent ligesom Apotekerprivilegiet her. Her i Danmark er det derimod noget ganske andet, her i Danmark har Privilegiet været — og *kun* været det før 1889 — Undtagelse fra et enkelt Teaters udelukkende Opførelsesret, det kongelige Teaters Monopol, saa vidt Kjøbenhavn angaar. Det er noget ganske særligt, idet nemlig Privilegier herefter bleve givne ikke af kunstneriske Interesser, ikke for at højne den sceniske Kunst og den dramatiske Litteraturs Niveau, ingenlunde, nej de bleve givne med det Formaal for Øje saa lidt som muligt at skade det kongelige Teater, altsaa saa langt fra, at man søgte ved Privilegierne, hverken med Hensyn til de Personer, de bleve tildelte, eller med Hensyn til det Indhold, de havde, at sikre de bedst mulige Vilkaar for Kunsten, søgte man blot at skaffe det kongelige Teater den mindst mulige Konkurrence. Dette oprindelige Synspunkt for de danske Privilegier er